

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Litis Contestatione. Titvlvs III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CAP. III.

Major XIV. annis, per se & per procuratorem, potest agere & defendere causam spirituales: minor XIV. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinis...

Idem.

Si annam quartumdecimum tuæ peregrinitatis, in Beneficialibus & aliis causis spiritualibus, necnon & dependentibus ab eisdem, ac si major XXV. annis...

DE FORO COMPETENTI.

TITVLVS II.

CAP. I.

Archiepiscopus omni appellacionis articulo, vel per viam que de causa subditorum suffraganeorum, etiam ipse consentientibus, non agitur h. d. usq. ad h. Neg.

Innocentius IV. e

Omnia ecclesia: & infra. Nec appellacionis articulo pretermisso, nec alias etiam, (cum minime appellatam exiterit) Remen. Archiepiscopus...

Archiepiscopus subditos suffraganeorum non potest compellere causa litigant ad ea suscipere, suas sententias & precepta exequi, vel...

Neque suffraganeorum Remensis ecclesie subditos ipsorum delegacionem suscipere, vel sententias & precepta...

Archiepiscopus contra officiales, vel prelatos suffraganeorum (quod ad aliud non dispense) & contra subditos ipsorum, pro...

Non etiam suffraganeorum ipsorum officiales, aut Archidiaconos, Archipresbyteros, & alios inferiores prelatos, suffraganeis eisdem subiectos (dammodo aliud eis...

Archiepiscopus non compellit inuitos contrahentes aliarum diocesis, ut sua propria verum se responderent: nisi ibi inueniantur...

Nota, ubi non, minor legitime potest interesse iudicis, ubi non est compellens procuratorem. Vid. l. r. c. si de moment. posses. Rom. & l. r. c. de eorum. de stat. & modis. c. In quodam mansu. de iur. iur. l. d. nisi, officiali.

sentur, in bonis ipsorum suo diocesis potest missionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. h. d.

Contrahentes vero aliarum diocesis, super contractibus initis in Remen diocesi ab eisdem (nisi inuentantur ibidem) trahere coram se non debent inuitos: licet in possessionem bonorum, que ibi habent, etiam cum...

Non potest archiepiscopus suos clericos mittere in diocesis suffraganeorum, ut coram eis fiant contractus, vel iam facti approbentur. Nec si facti vel approbati fuerint coram illis, possunt suffraganeorum subditos coram se compellere litigare super illis, nec...

Nec clericos suos mittant ad suffraganeorum ipsorum diocesis pro inuidis vel recognoscendis contractibus coram ipsis. Nec eorundem suffraganeorum subditos compellant coram se occasione huiusmodi iuristare. Neque potest Archiepiscopus ipse in fororum suffraganeorum officiales & subditos (pro eo quod vocati ab ipso, nolunt querelantibus in sua presentia respondere) ecclesiasticam exercere censuram.

CAP. II.

Index secularis, qui vult clericum compellere ad debita (etiam liquida) solvenda, per ecclesiasticum iudicem desistere compellatur. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Seculares & iudices, qui licet ipsis nulla competat iurisdictio in hac parte, personas ecclesiasticas ad solvendum debita (super quibus coram eis contra ipsas eorum exhibentur litera, vel probationes alie inducuntur) damnabili presumptione compellunt, & temeritate huiusmodi pro locorum ordinarios, censura ecclesiastica decernimus compellendos.

CAP. III.

Ratione iuramenti laicus (ut illud seruet) coram iudice ecclesiastico conveniatur.

Idem.

Cum C. laicus (pro quo solvisti certam pecuniam quantitatem, in qua pro eo te fideiussorio nomine obligaveras) te servare recuset indemnem, contra iuramentum a se prestitum temere veniendus: Ipsum coram ecclesiastico iudice (ad cuius forum ratione iuramenti causa huiusmodi cognitio nocituri pertinere) de iure poterit conveniri. Ut ipsum monitione premissa, per censuram ecclesiasticam & quod te super predictis (ut tenetur) servet indemnem, previa ratione compellat.

DE LITIS CONTESTATIONE.

TITVLVS III.

CAP. I.

Peremptoria liti contestationem non impedit: nisi sit de re semel finita. Ioan. And.

Innoc. III. in concilio Lugdun.

Exceptionis peremptoria, seu defensionis cujlibet, principalis cognitionem negotii continet.

a Vid. l. sed interpellatus. s. i. ff. de arbit. b al. futurum. c Vid. quo late tradit Alex. consil. l. i. d dicit Petr. de Arch. quod isti laici facti huiusmodi probationibus sine sententia compellunt clericos per sua statuta. unde not. quod sine sententia non ardeat non subditum, in etiam statuta. c. fm. sup. d. i. s. consil. eo. h. Rom. e Non ergo potest capere personam sui rei sacrum. De. Pet. de Arch. Phil. Rom.

gentis, ante litem contestatam obiectus, nisi de re iudicata, transacta, seu finita excipiat litigator, litem contestationem non impedit, nec retardat: licet dicat obiector quod rescriptum non fuisse expressa deleganti.

CAP. II.

Per exceptionem peremptoriam, non fit litem contestata. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

De iudicio ab actore libello, ex parte rei exceptio peremptoria proponatur, nequaquam per hoc litem contestatio intelligitur esse facta. Imo ea non obstante (nisi sit de illis exceptionibus, que litem contestationem impediunt) fieri oportebit eadem.

DE IVRAMENTO CALUMNIE.

TITVLVS LV.

CAP. I.

Non est de substantia, quod situm post litem contestatam iuratur de calumnia. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Si de calumnia, seu de veritate dicenda, in primo litem exordio non iuratur (ut debet) poterit postmodum in qualibet parte litem iurari: cum huiusmodi iuramenta prestantur ab initio, de substantia ordinis iudicarii non exiit.

Non annullatur processus, licet tacite omittatur calumnie iuramentum. h. d.

Propter omissionem quoque tacite in tota causa calumnie iuramentum, iudicialis processus, alias factus legitime, non est nullus, nec etiam annullandus.

Præcipitur quod in spiritualibus simul de calumnia, et de veritate iuratur. Ioan. And.

Quamvis a in causis spiritualibus (in quibus debet de veritate dicenda iurari) cõnes non indicant alicui calumnie iuramentum: nos tamen (quia frequenter calumniari videmus in ipsis) utile reputamus, quod simul (sicut plerique observant) tam de veritate dicenda, quam de calumnia (ut via precludatur calumnie) iurari debeat in eisdem.

CAP. II.

In causa appellacionis iurari debet de calumnia, et veritate dicenda.

Idem.

In appellacionis causa (quæquam in principali iuratum fuerit) præstare debemus calumnie iuramentum. Et idem in iuramento de veritate dicenda volumus observari.

Procurator deputatus post iuramentum calumnie, iuratis de calumnia h. d.

Procuratores quoque (qui post iuramentum calumnie deputantur) teneri volumus (ut calumnia vitetur ab ipsis) ad subeundum huiusmodi iuramentum: etiam si a suis dominis, quid ponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi.

Iudex quocumque sit, etiam ex officio iuramentum malicie: etiam si de calumnia, vel veritate iuratum sit. Ioan. And.

In omnibus autem causis, ne dum ante, sed etiam postquam lis fuerit contestata, si de veritate, si de calumnia sit iuratum in ipsis, poterit iudex a partibus exigere iuramentum malicie, quoties viderit expedire.

a Circa istam nota, quod iuramentum de calumnia differt a iuramento de veritate. l. i. §. quod obferuari. eod. Nam iuramentum de calumnia est de veritate: unde si aliud sit non est per se iuramentum de veritate: de iuramento partis respondentis articulo per non creditur, respondens constituitur, sed solum articulo iuramentum ab eone prebandi. Pet. de Anc. Font.

CAP. III.

Procurator habens specialem mandatum iuratur de calumnia. And.

Idem. Nihilam tibi iudex in iudicio fecerit, nisi per procuratorem tuum aduersarius constitutus, et fam habentem super hoc per te mandatum iudicis præstatum in calumnia iuramentum.

DE RESTITUTIONE SPOLIATIONIS.

TITVLVS LV.

CAP. I.

In civilibus non admittitur spoliacionis exceptio, nisi si de quibus ab actore. In criminalibus admittitur, nisi in modo si de re substantia vel in re propria. Item iuratur bet intra quindecim dies: aliter sit condemnatus respondere. And.

Innocentius IV. in Constit. de rebus.

Requens b & affidus nos querit calumnie, quod spoliacionis exceptio non nocet in rebus civilibus calumnie: propositis, causis coram iudice pedis & perturbat e: dum enim exceptio calumnie appellacionem interponi contingit, & sic iuramentum plerumque perimitur cause cognoscere principia, et contra nos, qui voluntarios labores appetimus, et contra alios per parem, finem litem cupientes impio, in calumnie materiam amputare: Statuimus, ut in talibus negotiis, spoliacionis obiecti (quæ ab alio, quæ ab actore facta proponuntur) iudex in principio iudicium non postponat. Sed si in civilibus de rebus, et in criminalibus autem se spoliatum seus alicui spoliacionis quindecim dierum spatium (postquam in quo iuratur) quod alicui comprobabilis alicuique a se propositis, quas interim actor ob hoc fecerit iudicium non præhabita) condemnentur: alios (si iudex non iuraverit fuerit) puniendos. Illius autem spoliacionis materiam in hoc casu (cum criminaliter actum per se substantiam vel in re propria) per se iuramentum definitum affirmat, & secundum hoc iudex non credendum est in intellectu: quia nec maius committit, nec inermes inimice opponere nos debent: habet enim spoliatus privilegium, ut non possit extra iuramentum excipi de spoliacione facta a tertio, nisi in re propria iudice statuatam debet restituere potest, aliter actum non capit non obstante. Ioan. And.

Excipiens de spoliacione facta a tertio, nisi in re propria iudice statuatam debet restituere potest, aliter actum non capit non obstante. Ioan. And.

Solet a autem inter scholasticos debent, a tertio, de spoliacione contra suum accusatorem, et si tempus a iudice debet indulgenti, nisi restituicionem imploret: ne forte sic restituitur in mrem accusacionem eladat, quod satis expeditur consonum æstimamus. Quod si ista exceptio iuramentum restitutionem non petiit, & causam non movet, non ducit ad finem: non oblatte spoliacionem, ne deinceps poterit acculati.

Agitur super rebus ecclesiasticis, non iudex, exceptio spoliacionis rebus, vel in re propria. Ioan. And.

Ad hoc sancimus, ut rerum privatarum spoliacionis super ecclesiasticis, vel e contrario, nullatenus agatur.

CAP. II.

Ecclesia, que petiti iustitiam docuerunt, quæ sita est in re propria.

a De intellectu vide Martimum sup. et non per se, sed dominum ad de iure, & Alexan. in l. qui iudex. b vide Martimum de spoliacione, et de rebus ecclesiasticis. c in antiq. Codic. l. i. §. de rebus ecclesiasticis.